

ORIGINAL ARTICLE

Received:2019/12/13

Accepted:2020/01/21

Drawing a Scientific Map for Social Responsibility Research in the Field of Health using Thematic Cluster Analysis Method

Ali Azhdari (Ph.D.s)¹, Mahmood Moeinaddin(Ph.D.)², Frogh Heirani (Ph.D.)³,Shahnaz Nayebzadeh(Ph.D.)⁴

1.PhD Student of Accounting, Faculty of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

2.Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran. Email:mahmoudmoein@iauyazd.ac.ir Tel: 09133546008

3.Assistant Professor, Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

4.Assistant Professor, Department of Management, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

Abstract

Introduction: The traditional health charter, with more emphasis on productivity, has been replaced with a charter that puts environmental and social issues on the agenda of managers in this field. In order to succeed, managers of organizations active in health industry should consider not only the internal environment, but also the social and environmental issues at the heart of all decisions and actions. Scientometrics is a valid tool for evaluating information materials and resources, identifying research areas, and drawing connections between them in a thematic map. Application of this technique to gain a comprehensive insight in the field of social responsibility research in the health area is a new endeavor that provides researchers with a comprehensive understanding about a wide range of published articles and research. The purpose of the present study was to analyze the international scientific products and map them on social responsibility in the field of health.

Methods: This descriptive study followed an interpretive paradigm and was conducted through a systematic review using search terms defined in the Web of Science database. All in-depth research published in the area of social responsibility in the healthcare industry were investigated. Some of these articles were selected based on the inclusion and exclusion criteria and the information needed to fulfill their research goals were scientifically explored using VOS viewer software version 1.6.11, a software in the field of Scientometrics.

Results: After searching, screening, and evaluating studies qualitatively, a final analysis of five papers and an in-depth analysis of the selected articles showed that the majority of research was conducted on social responsibility in the field of health in 2017. In this field, the highest number of research and communication among authors were conducted in the US, UK, and Australia, respectively.

Conclusion: Focusing on the most prolific and least productive countries through Scientometrics can reveal research opportunities and weaknesses of this field. It also can illuminate the horizon for Iranian researchers to conduct novel studies.

Keywords: Corporate social responsibility, Health, Systematic review, Bibliometrics

Conflict of interest: The authors declared that there is no Conflict interest.

This Paper Should be Cited as:

Author:Ali Azhdari, Mahmood Moeinaddin, Frogh Heirani ,Shahnaz Nayebzadeh. Drawing a Scientific Map for Social Responsibility Research in the Field of HealthTolooebehdasht Journal.2020;19(1):58-72.[Persian]

ترسیم نگاشت علمی برای تحقیقات مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت با استفاده از روش

تحلیل خوشه ای موضوعی

نویسندگان: علی اژدری^۱، محمود معین الدین^۲، فروغ حیرانی^۳، شهناز نایب زاده^۴

۱. دانشجوی دکتری حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

۲. دانشیار گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

تلفن تماس: ۰۹۱۳۳۵۴۶۰۰۸ Email: mahmoudmoein@iauyazd.ac.ir

۳. استادیار گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

۴. دانشیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

چکیده

مقدمه: منشور سنتی حوزه سلامت که بیشترین تاکید را بر بهره وری داشته، با منشوری جایگزین گردیده که پایبندی به مسائل محیطی و اجتماعی را در دستور کار مدیران این حوزه قرار می دهد، بر این اساس مدیران سازمان های فعال در صنعت بهداشت و درمان برای موفقیت نه فقط باید محیط درونی توجه کنند بلکه مسایل اجتماعی و محیطی را نیز باید سرلوحه همه تصمیمات و اقدامات خود قرار دهند. یکی از ابزارهای معتبر در ارزیابی مواد و منابع اطلاعاتی و شناسایی حوزه های پژوهشی و نیز ترسیم ارتباطات میان این حوزه ها در قالب یک نقشه موضوعی، علم سنجی است. استفاده از این تکنیک جهت کسب بینشی جامع در زمینه تحقیقات مربوط به مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت اقدامی نوین بوده و امکان درک جامعی از مجموعه گسترده ای از مقالات و تحقیقات منتشر شده را برای محققان فراهم می سازد. هدف از مطالعه پیش رو، تحلیل و ترسیم نگاشت تولیدات علمی بین المللی در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت می باشد.

روش بررسی: این مطالعه که از پارادایم تفسیری پیروی می کند از نوع مطالعات توصیفی است که به روش مرور نظام مند انجام شده و با استفاده از عبارات جستجوی تعریف شده در پایگاه اطلاعاتی (web of science) در عنوان مقالات و در بازه زمانی سال های ۱۹۰۰ تا ۲۰۱۹ تحقیقات منتشر شده در حوزه مسئولیت اجتماعی در صنعت بهداشت و درمان را مورد بررسی عمیق قرار داده است. برخی از این مقالات بر اساس تطابق معیارهای ورود و خروج انتخاب و اطلاعات مورد نیاز جهت تحقق اهداف تحقیق از آنها استخراج و با استفاده از نرم افزار (Vos viewer) نسخه ۱/۶/۱۱ که نرم افزاری در حوزه علم سنجی است مورد کنکاش علمی قرار گرفتند.

یافته ها: پس از جستجو، غربالگری و ارزیابی کیفی مطالعات، تحلیل نهایی بر روی ۵۲۸ مقاله انجام و تحلیل عمیق مقالات منتخب نشان داد که بیشترین تحقیقات در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت مربوط به سال ۲۰۱۷ میلادی است و کشورهای آمریکا، انگلستان و استرالیا به ترتیب بالاترین تعداد تحقیقات و ارتباط بین نویسندگان را از آن خود کرده اند.

نتیجه گیری: توجه به پرکارترین و کم کارترین کشورها و محققان از طریق علم سنجی می تواند فرصت ها و ضعف های تحقیقاتی در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت را آشکار ساخته و افق پیش روی محققین ایرانی را جهت درخشش نتایج تحقیقات آن ها در سطح بین المللی روشن نماید.

واژه های کلیدی: مسئولیت اجتماعی، سلامت، مرور نظام مند، علم سنجی

این مقاله حاصل رساله مقطع دکتری از دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد می باشد.

طلوع بهداشت

دو ماهنامه علمی پژوهشی

دانشکده بهداشت یزد

سال نوزدهم

شماره اول

فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۹

شماره مسلسل: ۷۹

تاریخ وصول: ۱۳۹۸/۰۹/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۱/۰۱

مقدمه

پارادایم مسئولیت اجتماعی در ادبیات آکادمیک به سال ۱۹۲۰ باز می‌گردد. توجه نوین به توسعه مسئولیت اجتماعی، در زمانی است که هر دو ادبیات آکادمیک و مدیریتی شروع به تعیین وظایف اجتماعی سازمان‌ها کردند (۱). قدیمی‌ترین توجه به مسئولیت اجتماعی مربوط به سال ۱۹۵۳ و زمانی است که «بونیک» تعریف اولیه از مسئولیت اجتماعی ارائه کرد: «تعهدات کسب و کار و افراد تجاری برای پیشگیری از آن دسته از سیاست‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌هایی است که از نظر اهداف و ارزش‌های جامعه مطلوب هستند» (۲). از زمان انقلاب صنعتی تا مدت‌های طولانی تأسیس انواع بنگاه‌های اقتصادی با هدف کسب سود بود. در واقع، مدیریت سازمان‌ها که در برخی موارد جزئی از مالکان آن‌ها بودند، توجهی به مسائل غیرمالی و اجتماعی نداشتند. با گذشت زمان و ظهور نظریه‌هایی چون نظریه ذینفعان و در نتیجه اهمیت نقش رضایت جامعه و مسائل اخلاقی در شرکت‌ها، مفاهیم جدیدی نظیر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و شهروند شرکتی به ادبیات و حرفه مدیریت افزوده شد (۳). شورای جهانی تجارت برای توسعه پایدار (۱۹۹۹) اصطلاح مسئولیت اجتماعی را نشان‌گر تعهد مداوم مشاغل به رفتار اخلاقی و کمک به توسعه اقتصادی از طریق بهبود کیفیت زندگی نیروی کار، خانواده‌های آن‌ها، جامعه محلی و کل جامعه می‌داند (۴). با توجه به اینکه مسئولیت اجتماعی عمیقاً بر اصول جهانی توسعه پایدار ریشه دارد، این اصول را به مقررات خودگردان تبدیل می‌کند که باید در سطح سازمانی دنبال شود تا مدل‌های تجاری سنتی را در قالب مسائل اجتماعی تر پیکربندی شوند. این مقررات مربوط به جنبه‌های اجتماعی و زیست محیطی

بوده که سنگ بنای آن را تشکیل می‌دهند و باید مسئولیت اجتماعی بر اساس آن متمرکز شده و در فعالیت‌های تجاری یکپارچه گردد (۵). بنابراین می‌توان گفت که مسئولیت اجتماعی سازمان مقوله‌ای بسیار مهم بوده و به سرعت در حال گسترش در میان سازمان‌های مختلف است و این موضوع را خاطر نشان می‌کند که سازمان‌ها باید به عواقب و تأثیرات فعالیت‌های خود دقت بیشتری داشته باشند و تأثیرات آن‌ها را بر محیط پیرامون، جامعه و اعضای جامعه در نظر بگیرند (۶). مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکتی عبارت از تعهد شرکت به استفاده از منابعش در راه منفعت‌رسانی به جامعه و بهبود رفاه در جامعه از محل عایدات شرکت. تئوری‌های مطرح در زمینه مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها که شامل: ۱- تئوری مشروعیت، ذینفعان و اقتصاد سیاسی است، همگی بیانگر این مطلب هستند که مدیران به دلایل مختلفی هم چون کسب مشروعیت سازمانی یا فشار گروه‌های ذینفع، مایل به افشای اطلاعات اجتماعی سازمان هستند. مدیران شرکت‌ها ممکن است از فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت‌پذیری اجتماعی به‌عنوان ابزاری برای جلب رضایت سهامداران استفاده نمایند (۷). مسئولیت اجتماعی به‌عنوان ابزاری برای بازاریابی و جذب کارکنان واجد شرایط و به‌عنوان یک مؤلفه مهم از اعتبار شرکت‌ها تعریف شده و می‌تواند به سمت کارمندان و هم‌چنین کارمندان آینده‌نگر هدایت شود و ابزاری مناسب برای تقویت تصویر و شهرت شرکت‌ها باشد (۸). مطالعات مدت‌هاست که رابطه بین مسئولیت اجتماعی و ادراک جمع از یک شرکت را بررسی کرده‌اند، و دریافته‌اند که مسئولیت اجتماعی یک عنصر اصلی موفقیت شرکت است که بر ارزیابی مصرف‌کننده تأثیر می‌گذارد و

تصویر مثبت را نسبت به ذینفعان خود ایجاد کند (۱۳). مسئولیت اجتماعی به عنوان یک مفهوم، هیچ تعریف جهانی ایجابی ندارد، اما به طور کلی با توجه به اصطلاحات چند بعدی تعریف می شود. به عنوان مثال، مسئولیت اجتماعی ساختاری است که ابعاد مختلفی دارد: اقتصادی، حقوقی، اخلاقی و بشردوستانه. بعد اقتصادی مسئولیت اجتماعی مسئولیت های اقتصادی شرکت را نسبت به بسیاری از ذینفعانش مطرح می کند، در حالی که بعد قانونی، مسئولیت های خود را در قبال پیروی از قوانین و مقررات تنظیم شده توسط سیاست گذاران پاسخ می دهد. بعد اخلاقی مسئولیت شرکت در زمینه امور اخلاقی را بر عهده دارد بدین معنی که باید در تصمیم گیری و عملکرد کامل باشد و در آخر، بعد بشردوستانه مسئولیت شرکت در فعالیت های ارتقاء رفاه انسان ها را شامل می گردد (۱۴).

در سال های اخیر، علاقه عمومی به شفافیت نهادها در حوزه مسئولیت اجتماعی به میزان قابل توجهی افزایش یافته است، به گونه ای که حوزه سلامت و به خصوص بیمارستان ها نیز از این قاعده مستثنی نبوده و می توانند از پذیرش مسئولیت اجتماعی بهره مند شوند (۱۵). آن ها علاوه بر هدفمند کردن خدمات باکیفیت، فناوری پیشرفته و قیمت متعادل، باید احترام کاربران، متخصصان را کسب کنند. در بخش بیمارستان، تأثیرات اجتماعی و محیطی از نظر مصرف مواد و انرژی از اهمیت بالایی برخوردار است از این رو، بیمارستان ها باید جنبه های اجتماعی، اقتصادی و محیطی را در مراقبت های بهداشتی و ارتقاء آن ادغام کنند (۱۶). در سال های اخیر، مسئولیت اجتماعی سازمان ها به عنوان یک موضوع حیاتی و نیازمند توجه در بیمارستان ها مطرح شده و با توجه به اینکه بیمارستان ها تأثیر عمده ای بر

مجدداً از محصولات یا خدمات حمایت مالی می کند. اجرای برنامه ها و فعالیت های مناسب مسئولیت اجتماعی به نگرش مطلوب مصرف کننده و رضایت بیشتر از شرکت کمک می کند (۹). مسئولیت اجتماعی به روش های مختلفی تعریف شده است، اما به نظر می رسد عموماً شامل ابعاد محیطی، اجتماعی، اقتصادی، ذینفعان و داوطلبانه است. به طور کلی، مسئولیت اجتماعی شامل تلاش های سازمانی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم با درگیر کردن منافع اجتماعی یا رفاه اجتماعی، منافع آن را برای جامعه فراهم می کند (۱۰).

اخیراً، مسئولیت اجتماعی به یک وظیفه مهم اجتماعی در زمینه های مختلف تجاری تبدیل شده است. بنابراین، تعدادی از مطالعات پیشین تأثیر مسئولیت اجتماعی در مدیریت و عملکرد شرکت ها را بررسی کرده اند. تصویب اصول مسئولیت اجتماعی به شرکت کمک می کند تا مسئولیت های خود را به رسمیت شناخته و تأثیرات آن ها را بر ذینفعان حساب کنند (۱۱). رعایت ابعاد مسئولیت اجتماعی شرکت به طور گسترده باعث به حداقل رساندن اثرات مضر احتمالی عملکرد شرکت ها بر ذینفعان خود (مالکان، کارمندان، مشتریان، جامعه، و به طور کلی جامعه) و حداکثر رساندن تأثیر مفید آن بر جامعه در دراز مدت می شود (۱۲). نمونه هایی از فعالیت های مسئولیت اجتماعی شامل ابتکارات متنوع، برنامه های بازیافت / بازپرداخت، برنامه های پشتیبانی محلی و کمک های مالی به سازمان ها و رویدادهای خیریه است. مسئولیت اجتماعی یک شرکت را قادر می سازد تا منافع شرکت و رشد اجتماعی را متعادل کند، که در نهایت منجر به توسعه پایدار شرکت می شود. هنگامی که یک شرکت فعالیت های مسئولیت اجتماعی قوی دارد، شرکت می تواند یک

توانایی رقابت با سازمان های دیگر کمک می کند و باعث می شود که سازمان ها شناخت بهتری از انتظارات و توقعات جامعه، فرصت های مرتبط با مسئولیت اجتماعی (نظیر مدیریت بهتر خطرات و تهدیدهای قانونی) و تهدیدها و خطرات مرتبط با عدم مسئولیت اجتماعی را به دست آورند (۲۰). در زمینه مسئولیت اجتماعی حوزه سلامت و به خصوص بیمارستان ها مطالعات اندکی انجام شده است؛ دسته ای از این مطالعات اندک به بررسی مفهوم مسئولیت اجتماعی بیمارستان ها جهت دستیابی به مبنایی برای تدوین الگوی مسئولیت پذیری بیمارستان ها پرداخته اند که نتایج آن ها اهمیت تعهد مدیریت ارشد در انجام وظایف، عوامل خارجی، عملکرد اجتماعی بیمارستان و توجه به ارزش های انسان دوستانه را در تدوین این الگو نشان داده اند (۲۱). از آن جا که بحث گزارشگری مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت به ویژه در بیمارستان ها به شدت در حفظ جایگاه، موفقیت در کار و ارائه خدمات بهتر به بیماران برای آن ها مهم تلقی شده لذا تحقیق حاضر با رویکردی نظام مند به دنبال تعیین مولفه های مسئولیت اجتماعی در بیمارستان ها می باشد.

روش بررسی

روش انجام پژوهش حاضر بر اساس پیاز پژوهش مبتنی بر پارادایم تفسیری بوده و به لحاظ جهت گیری، بنیادی است زیرا به دنبال یافتن پارادایم فکری محققان بین المللی در زمینه شاخص ها و ابعاد مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت می باشد. رویکرد پژوهش حاضر استقرایی است زیرا از جزء به کل می رسد و صبغه آن کمی است. از منظر هدف از انجام پژوهش رویکرد اکتشافی حاکم بر پژوهش می باشد که به صورت تک مقطعی انجام می پذیرد.

جامعه دارند، فعالیت آن ها باید به گونه ای باشد که اثرات مثبت حاصل از فعالیت خود را به حداکثر و اثرات منفی را به حداقل برسانند و به عنوان تأثیرگذارترین عضو جامعه، نگران نیازها و خواسته های درازمدت جامعه بوده و در جهت رفع معضلات آن بکوشند. این بدان مفهوم است که مسئولیت اجتماعی خود را شناخته و پذیرای آن باشند (۱۷).

موفقیت مدیران در بیمارستان ها، نه تنها منوط به توجه آن ها به محیط داخل بیمارستان، که مستلزم در نظر داشتن محیط بیرونی آن می باشد و این همان پذیرش مسئولیت اجتماعی توسط بیمارستان است. در همین راستا، اهمیت و نقش مسئولیت اجتماعی در بیمارستان ها به دلیل ماهیت خاص آن، غیرقابل انکار است، زیرا بیمارستان ها مسئولیت دارند تا همواره برای پیشبرد روش های دسترسی به مراقبت ایمن، مطلوب و باکیفیت تلاش کنند (۱۸).

بیمارستان ها برای دستیابی به موفقیت، باید در کنار توجه به هدف افزایش بهره وری، به انتظارات اجتماعی و احکام اخلاقی، واکنش مناسب نشان دهند و به بهترین شکل این گونه انتظارات را با اهداف اقتصادی بیمارستان تلفیق کنند تا دستیابی به اهداف بالاتری را امکان پذیر سازد و با رعایت مسائل اجتماعی از قبیل کاهش زباله های غذایی در حمایت از محیط زیست، ایجاد رژیم های پایدار با کاهش و حذف تولید مواد غذایی مضر و ناسالم اعم از گوشت، مواد مخدر و شیرینی ها و ایجاد غذاهای سالم و مقرون به صرفه برای سلامتی و حمایت از مصرف کنندگان نقش مهمی را در حمایت از بهداشت عمومی در جامعه انجام دهند (۱۹)؛ از سوی دیگر بیمارستان ها به منظور دستیابی به شهرت سازمانی و افزایش اعتماد عمومی و به تبع آن

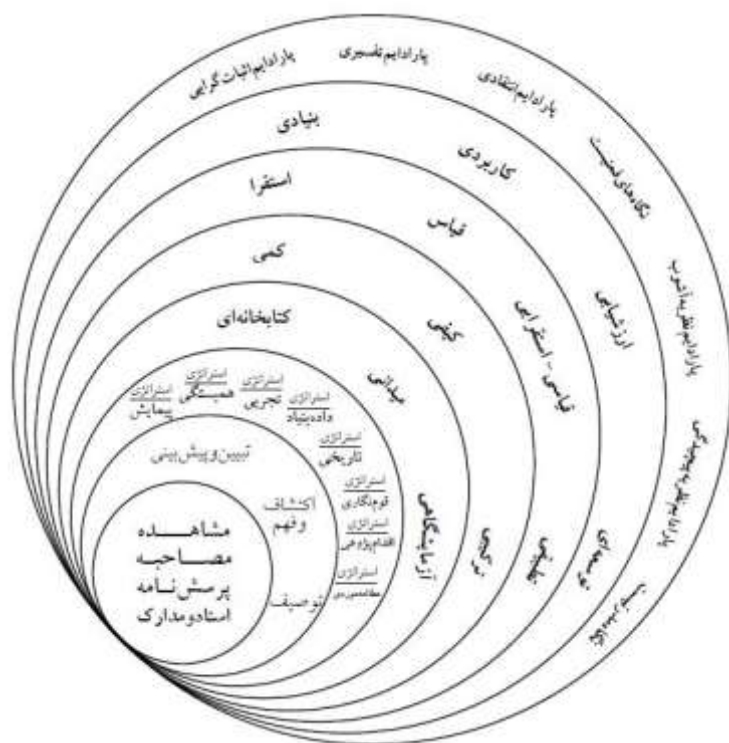
برای جستجو و بدست آوردن مقالات پژوهشی منتشر شده در پایگاه اطلاعاتی (web of science) در زمینه واژه های مسئولیت اجتماعی و شاخص های مرتبط با آن به ویژه حوزه سلامت جهت کسب حداکثر حساسیت (معیاری در زمینه دستیابی به حداکثر شواهد مرتبط) و حداقل بی ربط بودن (معیاری در زمینه دستیابی به حداقل شواهد نامرتبط) و ارتقای روایی تحقیق از عملگرهای AND, OR, NOT و استراتژی جستجو به شرح زیر استفاده شد:

“Corporate Social Responsibility”

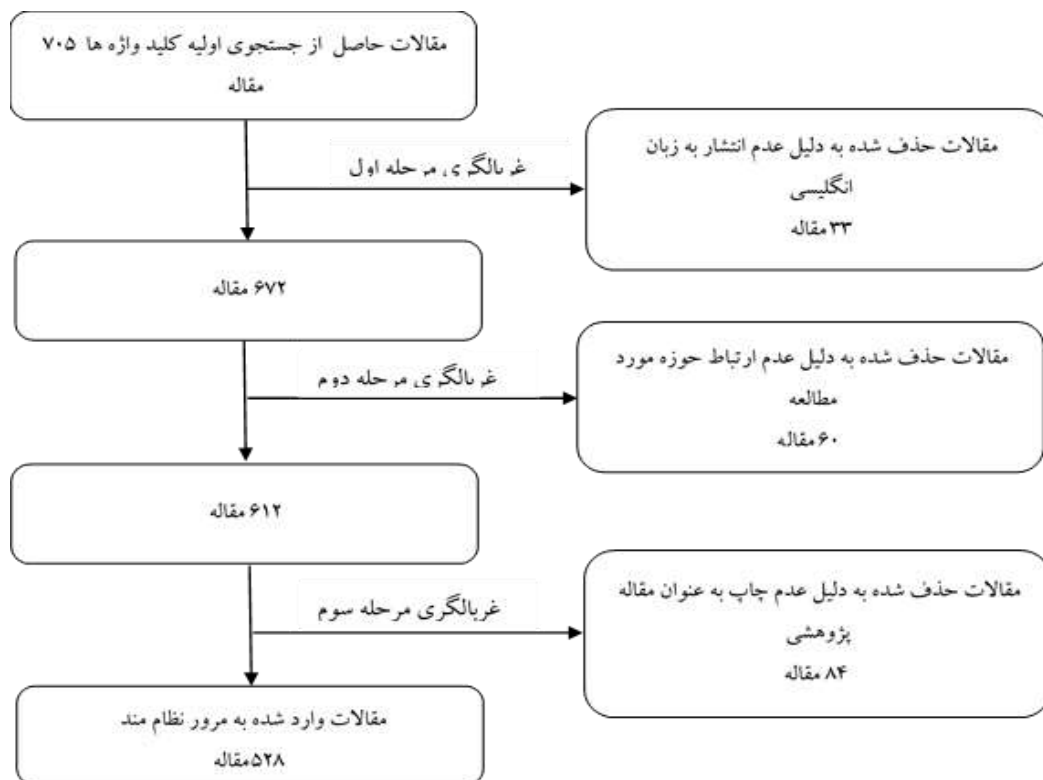
AND

Health, Health Care, Hospital

بر اساس این پروتکل محققین اقدام به مطالعه نظام مند کلیه مقالات پژوهشی منتشر شده در پایگاه اطلاعاتی (web of science) در خصوص مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت که در فاصله زمانی سال های ۱۹۰۰ تا ۲۰۱۹ به چاپ رسیده اند نموده و تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار (VOS viewer) ورژن ۱/۶/۱۱ انجام شده است. از این نرم افزار برای خوشه بندی و مصورسازی موضوعات و نیز تحلیل هم رخدادی واژگان و ترسیم ساختار حوزه های علمی بهره گرفته می شود، هم چنین از این نرم افزار می توان جهت بررسی روابط بین نویسندگان، سازمان ها و کشورها در حوزه مورد مطالعه استفاده نمود.

شکل ۱: پیاز فرایند پژوهش (دانایی فرد و همکاران، ۱۳۸۳)

شکل ۲: دیاگرام غربالگری و انتخاب مطالعات

یافته ها

پس از جستجو، غربالگری و ارزیابی کیفی مقالات در طی فرایند علمی غربالگری جهت دستیابی به بالاترین تعداد مقاله مرتبط با اهداف تحقیق، در پایان بررسی نهایی بر روی ۵۲۸ مقاله انجام گرفت. در ادامه تحلیلی جامع در زمینه مهمترین نویسندگان و کشورها در کنار کلید واژه های پر تکرار در قالب نگاشت علمی با استفاده از نرم افزار (VOS viewer) ارائه می گردد.

اچ ایندکس (h-index) معیاری جهت رتبه بندی یک دانشمند یا محقق است که دو متغیر بهره‌وری و تأثیرگذاری علمی وی را نشان می دهد؛ این شاخص با توجه به مقالات یک دانشمند یا محقق و تعداد دفعات ارجاع به آن مقالات توسط سایر

همچنین در قسمت نوع مقاله نیز (Article or Review) انتخاب شد. بدین ترتیب و با در نظر گرفتن موارد فوق در پایگاه اطلاعاتی (web of science) تعداد ۵۲۸ مقاله بدست آمد.

این مقالات بر اساس قضاوت علمی محققین طی سه مرحله مورد غربالگری قرار گرفت که نمودار یک روند غربالگری و انتقال مطالعات اولیه به تحلیل نهایی را نشان می دهد. طرح پژوهش حاضر با شناسه (IR.IAU.YAZD.REC.1398.047) در دانشکده پزشکی - دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی یزد از لحاظ اخلاقی مورد بررسی قرار گرفت و مورد تأیید کمیته اخلاق واقع گردید.

رابطه مستقیمی با بالا رفتن اچ ایندکس آن پژوهشگر دارد. میانگین سائیتیشن به ازای هر مقاله (Average citations per item) در پژوهش حاضر بر اساس گزارش پایگاه اطلاعاتی (web of science) مقدار ۱۰/۱۹ می باشد بدین معنا که به صورت متوسط هر کدام از این مقالات بیش از ده بار توسط سایر محققین مورد استناد واقع شده و از مطالب هر کدام از آنها در بیش از ده مقاله دیگر استفاده گردیده است، با توجه به اینکه ۴۹۸۲ مقاله به این ۵۲۸ مقاله جمعا ۵۶۸۷ مرتبه استناد کرده اند می توان گفت تحقیقات انجام شده در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت اعتبار بالایی دارند.

تحلیل تحقیقات انجام شده بر اساس حوزه موضوعی بر اساس گزارش پایگاه اطلاعاتی (web of science) در خصوص مقالات مورد بررسی این پژوهش که در سال های ۱۹۰۰ تا ۲۰۱۹ به چاپ رسیده اند از بین ۵۲۸ مقاله ده حوزه موضوعی برتر در جدول ۱ به تفکیک تعداد مقالات ارائه شده است. آمارها حاکی از این است که نزدیک به پنجاه درصد مقالات در حوزه موضوعی بازرگانی و مدیریت چاپ شده و ۷۸ مقاله هم در حوزه سلامت منتشر شده اند.

تحلیل تحقیقات انجام شده بر اساس سال چاپ مقالات همان گونه که در نمودار ۱ منعکس شده نتایج حاصل از تحلیل مقالات در پایگاه اطلاعاتی (web of science) نشان می دهد طی سال های ۱۹۰۰ تا ۲۰۱۹ روند پژوهش و رشد تولیدات علمی در خصوص مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت دارای سیر صعودی بوده و تعداد مقالات این حوزه از سال ۲۰۱۰ به بعد رشدی قابل توجه داشته است، به عبارت بهتر تحلیل تحقیقات منتشر شده مورد بررسی بیانگر این مهم است که سال ۲۰۱۷ به

دانشمندان محاسبه می گردد، از این شاخص می توان برای سنجش بهره‌وری و تأثیر یک مجله علمی و نیز گروهی از دانشمندان نظیر دانشمندان یک گروه، دانشگاه یا کشور هم استفاده کرد. این شاخص در سال ۲۰۰۵ توسط فیزیكدانی به نام جرج ای. هیرش (Jorge E. Hirsch) ارائه شد و گاهی شاخص هیرش یا عدد هیرش نیز خوانده می‌شود. شیوه محاسبه اچ ایندکس بدین شکل است که وقتی محققى دارای اچ ایندکس ۱۰ است منظور آن است که دارای ۱۰ مقاله منتشر شده است که در مقالات دیگر، حداقل ۱۰ بار به آن استناد شده است، بنابراین اچ ایندکس هم تعداد مقالات و هم تعداد استنادات برای هر مقاله را نشان می‌دهد. این شاخص جهت مقایسه دانشمندان فعال در یک حوزه مشترک، عملکرد مناسبی داشته و معیاری جهت مقایسه قدرت علمی محققین آن حوزه محسوب می شود. در پژوهش حاضر از بین کلیه ۵۲۸ مقاله که توسط نویسندگان مختلف به چاپ رسیده بر اساس گزارش پایگاه اطلاعاتی (web of science) اچ ایندکس ۳۵ گزارش شده است که نشان دهنده قدرت اعتبار علمی تحقیقات انجام شده در حوزه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت می باشد.

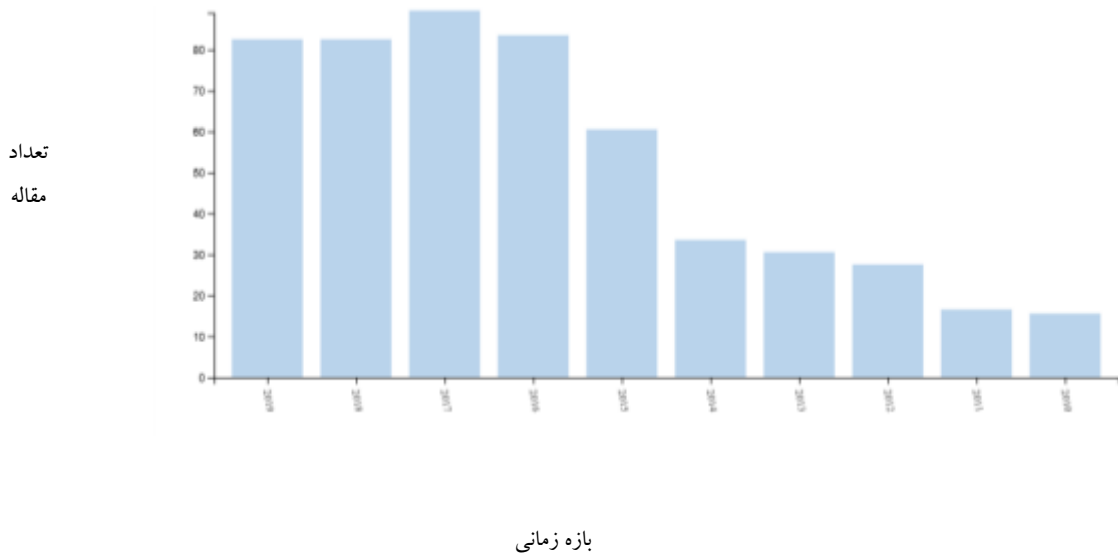
شاخص استنادی (Citation Index) یا سائیتیشن به معنای استفاده سایر محققین از مطالب یک مقاله می باشد به این صورت که هرچقدر به منابع و مطالب مقالات استناد شده و ارجاع داده شود به همان اندازه میزان سائیتیشن (شاخص استنادی) مقاله افزایش پیدا می کند. سائیتیشن یا استفاده از مطالب علمی یک نویسنده توسط نویسنده ای دیگر که به شکلی داخل مقاله یا کتاب خود بدان اشاره کرده باشد نشان دهنده بالا بودن اعتبار آن مقاله است. افزایش رفرنس دهی و ارجاع دهی به یک پژوهشگر هم چنین

عنوان مهمترین سال مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت مطرح محققین در این سال بیش از هر سال دیگری (تعداد ۸۹ مقاله) می باشد. به انتشار تحقیقات خود اقدام کرده اند (نمودار ۲).

جدول ۱: ده حوزه موضوعی برتر تحقیقات مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت

ردیف	حوزه موضوعی	تعداد مقالات چاپ شده	درصد مقالات چاپ شده در هر حوزه نسبت به کل ۵۲۸ مقاله
۱	کسب و کار	۱۳۰	۲۴/۶۲۱
۲	مدیریت	۱۲۹	۲۴/۴۳۲
۳	بهداشت حرفه ای و سلامت عمومی	۷۸	۱۴/۷۷۳
۴	علوم محیطی	۶۰	۱۱/۳۶۴
۵	مطالعات محیط زیست	۵۶	۱۰/۶۰۶
۶	اخلاق	۵۱	۹/۶۵۹
۷	فناوری پایدار سبز	۴۳	۸/۱۴۴
۸	توریسم و گردشگری	۲۹	۵/۴۹۲
۹	اقتصاد	۲۴	۴/۴۵۴
۱۰	مدیریت تحقیق در عملیات	۲۳	۴/۳۵۶

نمودار ۱: فراوانی مقالات چاپ شده در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت در سی سال گذشته

تحلیل تحقیقات انجام شده بر اساس مهمترین نویسندگان: جدول ۲ فهرستی از هشت نویسنده مطرح در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت را نشان می دهد، این جدول بر اساس تعداد کل ارجاعات به مقالات این نویسندگان مرتب شده است. بررسی دقیق تر گزارشات پایگاه اطلاعاتی (web of science) نشان دهنده این است که مهمترین نویسندگان بر اساس تعداد کل ارجاعات به مقالات دو نویسنده از انگلستان بوده اند، در جدول زیر اچ ایندکس این نویسندگان در جامعه علمی و نیز سازمان هایی که این نویسندگان در مقالات مختلف خود تحت عنوان افیلیشن (آدرس دهی) ذکر کرده اند ارائه شده است، نحوه آدرس دهی این نویسندگان نشان می دهد حوزه سلامت به عنوان حوزه اصلی آدرس دهی اغلب این هشت نویسنده برتر می باشد. در بین ۵۲۸ مقاله مورد بررسی نویسنده آمریکایی مالون (Malone) که در ردیف پنجم این فهرست قرار دارد مهمترین نویسنده از نظر تعداد مقالات چاپ شده در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت است.

تحلیل تحقیقات انجام شده بر اساس کشور: نمودار ۲ که خروجی نرم افزار (VOS viewer) می باشد نشان می دهد که آمریکا فعال ترین کشور از نظر تحقیقات انجام شده در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت بوده و پس از آن انگلستان و استرالیا در مقام دوم و سوم و کشورهای کانادا، چین و ایتالیا در مقام های بعدی قرار دارند، همان گونه که مشخص است این کشورها در تصویر دارای دایره های بزرگتری هستند و این تأثیرگذاری بیشتر این کشورها و هم چنین مشارکت گسترده تر آن ها در زمینه تولید و انتشار مقالات علمی در این حوزه را نشان می دهد. در این نمودار هر رنگ نشان دهنده یک خوشه می باشد و بر اساس

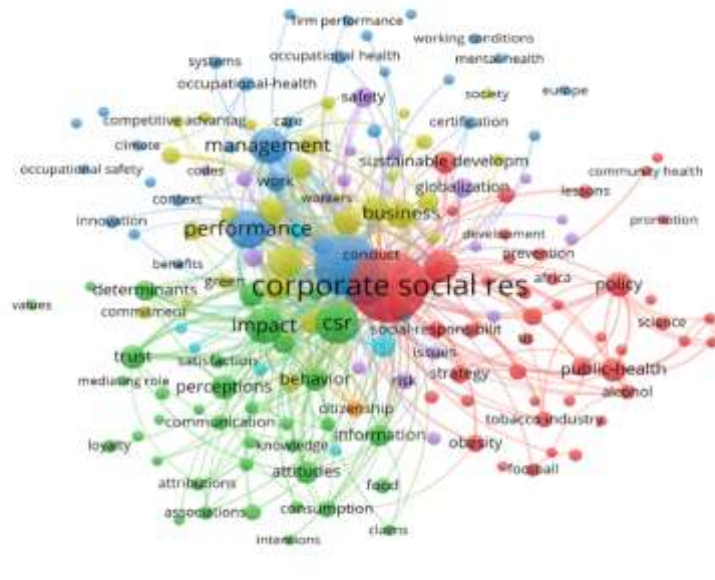
تحلیل های انجام شده روی ۵۲۸ مقاله در این پژوهش جمعا ۷۸ کشور در شش خوشه که به رنگ های متفاوت از هم تفکیک شده اند قرار گرفته اند. همان گونه که مشاهده می شود برخی از خطوط ارتباطی میان برخی کشورها دارای ضخامت بیشتری بوده و در برخی موارد خطوط ضخامت کمی دارند. در توضیح این موضوع در نقشه های گرافیکی حاصل از بکارگیری تکنیک های علم سنجی و مصورسازی شبکه های کتاب شناسی، می توان به این نکته اشاره کرد که ضخامت خطوط ارتباطی میان موجودیت های اجتماعی در شبکه ناشی از ارتباطات گسترده تر و نزدیکتر تحقیقی در حوزه مورد بررسی می باشد. ضخامت خطوط ارتباطی در نمودار زیر بین کشورهای آمریکا و چین و استرالیا زیاد و بین کشورهای مثل ترکیه و ایتالیا کمتر است از این رومی توان به محققین خوشه هایی با ارتباط علمی کمتر پیشنهاد داد تا فعالیت های تحقیقاتی مشترک را در دستور کار خود قرار داده و با افزایش همکاری تحقیقاتی بین المللی در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت که منجر به ضخیم تر شده خطوط ارتباط علمی بین کشورها در چنین نمودارهایی می گردد اعتبار علمی خود را افزایش دهند. هم چنین نویسندگان مقالات در این کشورها می توانند با ارجاع و استناد به آثار یکدیگر زمینه تقویت قدرت ارتباطی در شبکه را فراهم نمایند.

تحلیل تحقیقات انجام شده بر اساس کلمات کلیدی: پرکاربردترین واژه های بکار رفته در تحقیقات مربوط به مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت را می توان در شکل ۵ مشاهده کرد؛ رنگ متفاوت در این نمودار نشان می دهد که برخی کلمات به دلیل هم رخدادی در یک خوشه قرار دارند و خروجی نرم افزار حاکی از وجود هفت خوشه به رنگهای مختلف است.

از کلمات با یکدیگر با خطوط ضخیم و برخی با خطوط نازک نشان داده است. این تفاوت ناشی از میزان ارتباط کلمات و بکارگیری آنها در مقالات بصورت مشترک توسط نویسندگان است. به طور مثال خطوط ضخیم میان کلمات (trust) و (impact) بیانگر این مطلب است که این کلمات بطور همزمان و مشترک توسط نویسندگان مقالات در تحقیقات انجام شده در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت مورد استفاده و بررسی قرار گرفته اند. در مقابل کلماتی که با خطوط نازک به هم مرتبط هستند مانند (corporate social responsibility) و (food) و (community health) و (development) که ارتباطات کمی بین آنها و کلمات دیگر در نقشه گرافیکی به چشم می خورد، کلماتی هستند که کمتر مورد توجه محققان مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت قرار داشته و احتمالاً در این موارد ضعف تحقیقاتی وجود دارد.

اندازه دایره ها در این شکل نیز بیانگر میزان بکارگیری کلمات کلیدی توسط نویسندگان مقالات می باشد به همین خاطر برخی از کلمات با دایره های بزرگ و برخی با دایره های کوچک نمایش داده شده اند. کلماتی مانند (corporate social responsibility) و (performance) و (health) و (management) دایره های بزرگتری دارند که نشان از میزان بالای بکارگیری آنها در مقالات بعنوان کلمه کلیدی است، در عوض کلماتی مانند (mental health) و (occupational health) و (public health) دایره های کوچکتري دارند که نشان دهنده این است که این کلمات با رخداد کمتری به عنوان کلمه کلیدی در بین ۲۵۷۱ کلمه کلیدی موجود در این ۵۲۸ مقاله به ثبت رسیده اند، ازسوی دیگر در نقشه گرافیکی نمودار ۳، که نقشه کلمات کلیدی را براساس میزان قدرت ارتباطی میان کلمات نمایش می دهد، ارتباط برخی

نمودار ۳: خوشه بندی کلمات کلیدی استفاده شده مقالات در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت

در حوزه سلامت را مورد ارزیابی علمی قرار داده و افقی جدید پیش روی محققینی که علاقه مند به پژوهش در این زمینه می باشند گشوده است. در تحقیق حاضر و با جستجو در پایگاه اطلاعاتی (web of science) تعداد ۷۰۵ مقاله در زمینه مسئولیت اجتماعی و شاخص های مرتبط با آن به ویژه در حوزه سلامت به دست آمد که طی سه مرحله غربالگری تعداد ۵۲۸ مقاله در حوزه مورد مطالعه استخراج گردید. آمار و ارقام نشان از آن دارد که تعداد مقالات چاپ شده در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت بعد از حوزه های بازرگانی و مدیریت در رتبه سوم قرار دارد دارا بودن رتبه سوم موضوع سلامت در ده حوزه موضوعی برتر نشان دهنده این است که محققین حوزه سلامت هم به مسئولیت اجتماعی توجه داشته و خوشبختانه توجه علمی در این باره امیدوار کننده است، هم چنین می توان چنین استدلال کرد که پررنگ تر شدن اهمیت مسئولیت اجتماعی در صنعت بهداشت و درمان باعث شده محققین این حوزه به کمک مدیران این صنعت آمده و تحقیقات تجربی در این حوزه بیشتر مورد استقبال قرار گیرد، بر این اساس می توان گفت موفقیت مدیران در حوزه سلامت نه تنها منوط به توجه آن ها به محیط داخل بلکه مستلزم در نظر داشتن عوامل بیرونی آن (مسئولیت اجتماعی) نیز می باشد؛ هم چنین مسئولیت اجتماعی در صنعت بهداشت و درمان در کمک به مدیران این صنعت نقش مهمی را ایفا کرده است.

از سال ۲۰۱۷ روند رو به رشد در چاپ مقالات این حوزه همچنان ادامه داشته و نشان از وجود علائق تحقیقاتی دانشمندان به این موضوع می باشد؛ رشد تحقیقات علمی در یک حوزه غالباً به دلایل تاکید دولت ها و جوامع و یا نیاز علمی به کاربرد

بر این اساس می توان گفت جهت افزایش احتمال استناد دهی به مقالات و نیز امکان ارتباط با سایر محققین در دنیا محققان و دانشمندان در پژوهشهای خود می بایست با توجه به این نمودار کلماتی با دایره بزرگتر و خطوط ضخیم تر را بیشتر به عنوان کلمه کلیدی ذکر کنند، ضمن اینکه ضعف تحقیقاتی در مواردی همچون سلامت جامعه، سلامت روانی، سلامت شغلی، مراقبت بهداشتی و رضایتمندی از زندگی به واسطه رخداد کمتر در این ۵۲۸ مقاله و ارتباط ضعیف تر با کلمات هم رخداد نیز نکته بسیار مهمی است، بدیهی است نمی توان پایبندی به مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت را بدون توجه به تاثیر عمیق آن بر انواع سلامت که منجر به رضایت از زندگی می گردد به شکل کامل و درست محقق ساخت.

بحث و نتیجه گیری

کسب بینش جامع درباره نتیجه تحقیقاتی که در گذشته انجام شده لازمه انجام پژوهش های جدید است، متأسفانه غالب تحقیقات بدون بررسی جامع نتایج تحقیقات علمی به شروع پژوهشی جدید اقدام می کنند و این دوباره کاری ها و اتلاف زمان و صرف هزینه در خصوص فعالیت های دانشمندان در حوزه های علمی امری غیر قابل پذیرش می باشد. در حقیقت می توان گفت بسیاری از پژوهش هایی که در قالب پایان نامه ها و رساله های دانشجویی انجام می شود نگرشی سطحی به نتایج تحقیقات علمی محققان در گذشته دارند و این ضعف در بررسی انتقادی پیشینه منجر به ضعف هایی در انجام تحقیقات نوین شده است.

پژوهش حاضر با نگاهی نوین مجموعه ای از تحقیقات انجام شده طی بازه زمانی ۱۹۰۰ تا ۲۰۱۹ در زمینه مسئولیت اجتماعی

اگر محقق مایل به ارتقای شاخص استنادی مقالاتش باشد انتخاب پرکاربردترین کلمات کلیدی می تواند این فرصت را در اختیار وی قرار دهد؛ به این ترتیب این پژوهش با معرفی روند در حال ظهور تحقیقات علمی در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت نقش پررنگی در ارتقای دانش این حوزه ایفا نموده است. استفاده از مفاهیم و شاخص های مسئولیت اجتماعی در حوزه های سلامت عمومی، سلامت شغلی، سلامت روانی و سلامت محیط فرهنگی می تواند موضوعاتی باشد که به دلیل مغفول ماندن در عین اهمیت غیر قابل انکار توجه محققین را به خود جلب کند و علاوه بر ارتقای دانش علمی در این حوزه گامی در جهت ارتقای شاخص های سلامت در ابعاد مختلف محسوب گردد.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله اظهار داشتند که تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان این مقاله بر خود لازم می دانند از کلیه اساتید گرامی که در راستای انجام این پژوهش مشارکت داشته اند سپاسگزاری نمایند.

References

- 1-Khajavi Sh, Dehghani Saadi A, Village M. Investigating the moderating role of managers narcissism in explaining the relationship between social responsibility and financial performance of listed companies in Tehran Stock Exchange. *Accounting and Auditing Research*. 2018; 9: 57-74. [Persian]
- 2-Hwang YI, Chung S. Market orientation, social responsibility, and performance in Korea's healthcare industry. *International Journal of Healthcare Management*. 2018 ;2;11(4):325-32.
- 3-Davoodi Nasr M, Talibania Gh, Dreamer RA. Explaining the Appropriate Model of Corporate Social Responsibility Auditing from the Perspective of Human Rights and Social Values Using Exploratory

دانش محققین در عمل اتفاق می افتد و با توجه به تغییر پارادایم حاکم بر صنعت بهداشت و درمان در دنیا و اصلاح منشور سلامت بر اساس توجه به مسئولیت اجتماعی سازمانهای فعال در این حوزه، توجه دانشمندان حوزه های مختلف به تحقیقات متمرکز بر مسئولیت اجتماعی و سلامت عمومی جوامع آینده روشنی برای این صنعت رقم خواهد زد.

بررسی جامع مقالات منتشر شده این پایگاه اطلاعاتی و بررسی مهم ترین نویسندگان، کشورها، حوزه های مطالعاتی، مقالات و کلمات کلیدی این حوزه این موضوع راه گشای محققینی است که برای انجام پژوهش جدید به این اطلاعات نیاز دارند. کسب دانش در خصوص مهد تحقیقات در زمینه مسئولیت اجتماعی در حوزه سلامت و نیز پر تلاش ترین نویسندگان در این حوزه می تواند محققین را در یافتن مهم ترین نویسندگان و مهم ترین سازمانهای تحقیقاتی در کشورهای مختلف یاری کند و تحقیقات آتی با پشتوانه قوی تری برخاسته از نتایج تحقیقات پیشینان به انجام خواهند رسید، مسلماً اگر محقق مایل به انجام پژوهشی در این حوزه باشد کم کاربردترین کلمات کلیدی فرصت انجام کاری جدید را در اختیار وی خواهد گذاشت و

Factor Analysis and Structural Equation Modeling. *Journal of Accounting Knowledge and Management Auditing*. 2018;7 (25):99-122.[Persian]

4-Yaoqi L, Biqiang L , TzungCheng H. Renewal or not? Consumer response to a renewed corporate social responsibility strategy: Evidence from the coffee shop industry. *Tourism Management*. 2019 ;1(72):170-9.

5-Contini M, Annunziata E, Rizzi, F. Exploring the influence of Corporate Social Responsibility (CSR) domains on consumers' loyalty: an experiment in BRICS countries. *Journal of Cleaner Production*. 2019 ;5:119-58.

6-Zarandi S, Minadi J, Ranjbar Dove M. The Role of Corporate Social Responsibility in the Public Sector Health Promotion Policy *Journal of Public Policy in Management*. 2018; 9:(29).[Persian]

7-Creixans-Tenas J, Coenders G, Arimany-Serrat N. Corporate social responsibility and financial profile of Spanish private hospitals. *Heliyon* .2019;5(10): 02623.

8-Vercic AT, Coric DS. The relationship between reputation, employer branding and corporate social responsibility. *Public Relations Review*. 2018;44(4):444-52.

9-Eunil P . Corporate social responsibility as a determinant of corporate reputation in the airline industry. *Journal of Retailing and Consumer Services* . 2019 ;1(47):215-21.

10-Lujun Sua, Scott R, Swansonb. Perceived corporate social responsibility's impact on the well-being and supportive green behaviors of hotel employees: The mediating role of the employee-corporate relationship. *Tourism Management* . 2019 ;1(72):437-50.

11- Eunil P, Ki Joon ,Sang J. Corporate social responsibility as a determinant of consumer loyalty: An examination of ethical standard, satisfaction, and trust. *Journal of Business Research*.2017;1(76):8-13.

12-Hegde SP,Mishra DR. Married CEOs and corporate social responsibility. *Journal of Corporate Finance*.2019;1(58):226-46.

13-Jeon MM, Lee S, Jeong M. Perceived corporate social responsibility and customers' behaviors in the ridesharing service industry. *International Journal of Hospitality Management*.2020;1(84):102341.

14-Abdulalem M , Basri R.A conceptual model of corporate social responsibility dimensions, brand image, and customer satisfaction in Malaysian hotel industry. *Kasetsart Journal of social sciences*. 2018;39(2):358-64.

- 15-Jafaripuyan A, Pourreza A, Rahimi Forosani A. Assessment of the Importance and Status of Social Responsibility Implementation from the Perspective of Kermanshah University of Medical Sciences Educational Hospitals Management Network. Official Journal of the Organ Hospital of the Iranian Association of Hospitals Affairs.2018; 17:(33):1.[Persian]
- 16-Droppert H, Bennett S. Corporate social responsibility in global health: an exploratory study of multinational pharmaceutical firms. *Globalization and Health*.2015;11(1):15.
- 17-GhasemnejadKh, JaziniA R, Mohammadi Moghaddam Y.The Model of Corporate Social Responsibility in Social Crime Prevention. *Journal of Police Management Research*. 2019;14(1).
- 18-McDaniel PA, Cadman B, Malone RE. African media coverage of tobacco industry corporate social responsibility initiatives. *Global public health*.2018 ;13(2):129-43.
- 19-Lubis AN. Corporate social responsibility in health sector: a case study in the government hospitals in Medan, Indonesia. *Verslas: teorija ir praktika*.2018;19(1):25-36.
- 20-Pulker CE, Trapp GS, Scott JA. Global supermarkets' corporate social responsibility commitments to public health: a content analysis. *Globalization and health*.2018;14(1):121.
- 21-Tripathi N, Bharadwaja M, Ghosh V, Katakki BB. CSR activities of a hospital: perspectives of stakeholders. *International Journal of Business Excellence*.2018;15(4):502-19.
- 22-Danaeifard H ,Valavani SM , Azar A. *Quantitative Research Methodology in Management: A Comprehensive Approach* by Saffar Publications.2004: 12-11.